

Dr. Losonczy György beszéde, Semmelweis Nap 2017.

Az orvosi foglalkozás örök idők óta közmegebecsülést és köztiszteletet biztosított minden művelőjének. Orvosnak lenni nem könnyű foglalkozás, a kötelességek teljesítése időről-időre nehéz, de az általános és anyagi elismerés az orvos számára – hétköznapi értelemben véve – boldog, megelégedett életet biztosíthat. Így volt ez a 19. század második felében az Osztrák-Magyar Monarchiában is. Semmelweis Bécsben szerezte szülész orvosi végzettségét és a Pesti Egyetemen klinikaigazgatóként működött. Jómódú lányt vett feleségül, minden feltétel adott volt ahhoz, hogy boldog, megelégedett ember váljon belőle.

De Semmelweis számára más volt megírva. Nem a békés polgári boldogulás. Nem tudott szótlanul elmenni a közismert tömeges halálesetek mellett úgy, mint ünnepelt bécsi professzorai. Szakmai szellemi téren nem a – ma úgy mondanánk - „mainstream” mentalitással élte orvosi mindennapjait. Józan esze, született éleslátása és becsületessége arra predesztinálta, hogy a gyermekági lázzal kapcsolatos nagyszámú halálest járványtani mechanizmusát addig elemezze, amíg meg nem érti. Nem fogadta el a hivatalos, tudománytalan magyarázatot. Le merete vonni a rettenetes következtetést, hogy a tömeges szülönői halál - ma úgy mondjuk - nosocomialis eredetű. Megszilárduló állásfoglalásáról szakmatársait is próbálta meggyőzni – teljesen sikertelenül. Ez után fehéren-feketén bebizonyította azt is, hogy a klórvizes kézmosás nagy arányban csökkenti a halálos kór terjedését. Mindez persze még 10 évvel az orvostudomány bakteriológiai korszaka előtt volt. De az aszepszis ezen orvostörténeti összehasonlításban legelső érvényesítése látványos sikereket hozott.

De hiába minden dokumentált siker, a szakmai közvélemény néma, passzív maradt. A szülönők haltak tovább, tömegesen, pedig nem kellett volna. A szakma vezető képviselői a társadalom elismerésében lubickolva, Semmelweis Ignácot minden lehetséges eszközzel elszigetelték, felfedezéseit agyonhallgatták. Megtörtént, ami általános, hogy a középszerűek lehúzták az egyetlen náluk sokkal jobbat. Mint Salieri Mozartot. Mindkét esetben sikerült korai halálba kergetni az Isten áldotta tehetségeket.

Megisméltlődhetne-e ma ilyesmi a Semmelweis Egyetemen? Nem merném tiszta szívvel azt válaszolni, hogy ilyen ma már nem fordulhatna elő. De sorolni lehet a kimagasló tehetségek számára létrehozott intézményeket: Lendület-programok, egyéb kimagasló összegű kutatási támogatások, hosszú külföldi tanulmányutak elősegítése, a Tehetséggondozó Program, stb.

Ma már mindennapi dolog, hogy egy 35 éves tehetség kutatási forrásai nagyságrenddel meghaladják a 60 éves professzor kutatási mozgásterét. És ez így van rendjén.

Semmelweis azonban más korban élt. Felfedezései örök időkre az egyetemes orvos történet 10 legnagyobb alakjainak egyikévé tették. Életrajza szerint talán élhette volna a sikeres pesti, akár bécsi polgár életét, mert tudományos eredményei publikálva voltak német nyelven. Kis szerencséivel megélhette volna azt a 10-15 évet, ami tanainak bakteriológiai megerősítéséhez kellett. De az emberi lélek – különösen a legnemesebbek – nem tudnak legyinteni. Az egyéni orvosi, kutatói felelősség, a tiszta lelkiismeret és az ezek miatti végsőkig való harc fontosabb a saját életnél, boldogulásnál. A súlyos szakmai felelősség vállalása nyomán a személyes életben szinte szükségszerűen minden tönkremegy, marad a szenvedés, a magány, az elszigetelődés. Legvégül a rosszindulatú, középszerű és irigy szakmai-társadalmi környezet a nyilvánvalóan nem endogén elmebeteg, de gyötrődő, kimerült, magányos tudóst kényszerzubbonyba húzza és agyonveri. Mozart számára is csak egy tömegsír jutott meg néhány kiló méz.

Mi, a szerencsés utókor, boldogok lehetünk, hogy Egyetemünk névadója éppen Semmelweis. Élete példája minden alkotó ember számára kiapadhatatlan forrás.